

Samantekt í máli nr. 135/2022 – drög að reglugerð um tengiliði og málstjóra.

Drög að reglugerð um tengiliði og málstjóra voru birt til umsagnar í samráðsgátt stjórnvalda þann 8. ágúst 2022. Umsóknarfrestur var þrjár vikur og umsagnir voru birtar jafnóðum og þær bárust. Fimm umsagnir bárust í gegnum samráðsgátt og ein umsögn barst ráðuneytinu með tölvupósti. Alls bárust því sex umsagnir frá þremur sveitarfélögum, þ.e. farsældarteymi Árborgar, velferðar- og fræðslusviði Reykjanesbæjar, fjölskyldusviði og fræðslu- og frístundasviði Mosfellsbæjar og þremur samtökum, nánar tiltekið Landssamtökunum Þroskahjálp, Félagsráðgjafafélagi Íslands og stjórn samtaka sjálfstæðra skóla.

Almennt voru umsagnir jákvæðar. Í nokkrum umsagnanna voru settar fram tillögur sem ekki samrýmast ákvæðum laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna, nr. 86/2021. Eðli málsins samkvæmt var ekki mögulegt að koma til móts við þær athugasemdir við úrvinnslu og útgáfu reglugerðarinnar. Í því skyni er rétt að benda á að þrátt fyrir að lög nr. 86/2021 veiti sveitarfélögum og öðrum hlutaðeigandi aðilum ákveðið svigrúm til að útfæra tiltekin atriði er svigrúmið ekki ótakmarkað. Jafnframt er rétt að áréttast að lögin fela í sér lögfestingu á samstarfi og samþættingu margra þjónustukerfa. Þannig var ekki unnt að koma til móts við tillögur og athugasemdir sem miðuðu að því að fjalla t.d. sérstaklega um tengsl við ákveðna tegund þjónustu, svo sem skólaþjónustu í tengslum við hlutverk og verkefni tengiliða. Tengiliðir sinna hlutverki sínu sem starfsmenn mismunandi þjónustukerfa eftir aldri barns og eru ekki í öllum tilvikum starfsmenn leik- eða grunnskóla. Tengiliðir eru í mörgum tilvikum starfsmenn heilsugæslu, framhaldsskóla og jafnvel félagsþjónustu þegar sérstaklega stendur á.

Nokkrir umsagnaraðilar kölluðu eftir tilteknum útskýringum á orðalagi og að fjallað yrði með ítarlegri hætti um ákveðin hugtök og hvað þau feli í sér í reglugerðinni sjálfri. Rétt er að benda á að með lögunum fylgdi ítarleg greinargerð þar sem fjallað er um merkingu hugtaka. Í 2. gr. laganna sjálfra er einnig að finna orðskýringar sem svara spurningum umsagnaraðila um hvað felist í tilteknum hugtökum, þ.m.t. hugtakinu foreldri.

Tilteknir umsagnaraðilar óskuðu eftir því að fjallað yrði með skýrari hætti um samskipti og samstarf tengiliða og málstjóra í reglugerðinni, t.a.m. þannig að kveðið yrði á um skyldu tengiliðar til að vera ráðgefandi aðili í stuðningsteymi og jafnvel þannig að tengiliður tæki alltaf sæti í slíku teymi. Samkvæmt lögunum hvílir ekki skylda á tengilið til að taka sæti í stuðningsteymi en honum er það heimilt, eftir því sem við á. Af lögunum er jafnframt skýrt að það er hlutverk málstjóra að stýra stuðningsteymi og bera ábyrgð á gerð stuðningsáætlunar. Lögin eru einnig skýr um það að tengiliður veitir ekki ráðgjöf með sama hætti og málstjóri þó hann veiti upplýsingar um þjónustu.

Einnig þykir rétt að svara sérstaklega þeim ábendingum sem sneru að samþykki foreldra og/eða barns fyrir samþættingu þjónustu og beiðni þar að lútandi. Lög um persónuvernd setja störfum tengiliða, málstjóra og annarra hlutaðeigandi aðila tilteknar skorður og veita ekki öllum starfsmönnum ótakmarkaðar heimildir til að ræða málefni tiltekna barns og upplýsingar um það. Lögin heimila miðlun og vinnslu þeirra upplýsinga sem nauðsynlegar eru í því skyni að tryggja samþætta þjónustu, sbr. 19. og 23. gr. laganna, eingöngu ef fyrir liggur beiðni foreldra og/eða barns um að samþættingu skuli komið á. Í tengslum við þessar ábendingar er rétt að benda á að unnið er að viðmiðum og leiðbeiningum Barna- og fjölskyldustofu, þ.m.t. viðmiðum er lúta að miðlun persónuupplýsinga.

Þá er rétt að áréttast sérstaklega að í reglugerðardrögunum er fjallað um að það skuli að lágmarki einn aðili sinna hlutverki tengiliðar í hverjum leik-, grunn- og framhaldsskóla og á hverri heilsugæslustöð. Hvorki reglugerðin né lögin koma í veg fyrir að fleiri aðilar sinni þessu hlutverki og í mörgum tilvikum, t.a.m. í fjölmönnum skólum er það líklega gjarnan svo. Í ljósi ábendinga sem komu fram í umsögnum um reglugerðardrögin þykir rétt að gera breytingar á orðalagi ákvæða 4. og 7. gr. um val á tengilið og málstjóra frá því hvernig ákvæðin voru kynnt í reglugerðardrögunum, til að tryggja að framangreint valdi ekki misskilningi við túlkun.

Talið var rétt að koma til móts við ábendingu sem laut að ákvæði 6. gr. reglugerðardraganna um almennt hæfi tengiliðar og var þar ákveðið að bæta við kröfu um grunnmenntun á háskólastigi undir 1. tölulið ákvæðisins. Ekki var talið rétt að koma til móts við ábendingu sem laut að menntunarkröfum sem gerðar eru til málstjóra með þeim hætti að tiltaka sérstaklega heiti tiltekinna fagstétta. Mikilvægt þykir að ákvæði 9. gr. reglugerðarinnar, sem fjallar um almennt hæfi málstjóra, sé nokkuð opið þó að það sé einnig afmarkað að því leyti að gerð er krafa um háskólamenntun sem og næga fagþekkingu til að veita einstaklingsbundna ráðgjöf. Upptalning á tilteknum fagstéttum væri til þess fallin að takmarka þann hóp sem getur gegnt hlutverki málstjóra á grundvelli laganna og reglugerðarinnar.

Þá voru gerðar afmarkaðar breytingar sem lutu að því að fjarlægja tvítekin orð og bæta við orði sem fallið hafði út fyrir mistök við skrif reglugerðardraganna.

Að lokum þykir rétt að minnast á að eftir því sem tilefni þótti til funduðu fulltrúar mennta- og barnamálaráðuneytis með umsagnaraðilum og fóru yfir þær umsagnir og athugasemdir sem bárust. Á fundunum var spurningum umsagnaraðila svarað og rætt hvers vegna ekki var mögulegt að koma til móts við tilteknar ábendingar.